

*Науково-методичний вісник Ніжинського обласного педагогічного ліцею  
Чернігівської обласної ради*

## **ЛІНГВІСТИЧНО-МАТЕМАТИЧНИЙ ЯРМАРОК**

(методична розробка бінарного уроку з української мови та математики  
для 6 класу)

Олійник А.М., кандидат педагогічних наук, методист української мови,  
Гімназія східних мов №1, м.Київ

Житнікова С.М., учитель математики, учитель-методист, Гімназія східних  
мов №1

*У статті йдеться про розробку бінарного уроку української мови та математики з використанням інтерактивних методів, у якому автори узагальнили та систематизували вивчене учнями 6 класу з морфології, лексикології, орфографії та фразеології (українська мова) та розробили практичні задачі на відсотки, дії з іменованими величинами (математика), використовуючи інтерактивні ігрові завдання.*

**Ключові слова:** *інтерактивні методи, бінарний урок, комбінований урок.*

**Мета:** узагальнити й систематизувати вивчене учнями з морфології, лексикології, орфографії та фразеології; повторити розв'язування задач на відсотки, дії з іменованими величинами; розвивати дикламаторські здібності, логічне мислення, розвивати навички аналізу, роботи в колективі, індивідуально, парами; виховувати любов до рідного слова

**Тип уроку:** комбінований

**Вид уроку:** бінарний з елементами гри

### **Перебіг уроку**

#### **I. Мотивація навчання учнів**

Учні заздалегідь поділені на групи акторів, мовознавців, математиків.

*Слово вчителя математики.* Доброго дня, учні та гості. Запрошуємо вас на лінгвістично-математичний ярмарок. На ньому ми зможемо придбати нові знання та поділитись вже набутими.

## **II. Актуалізація опорних знань учнів**

*Слово вчителя української мови.*

Ну хто ж, як не видатні митці слова, є взірцями пошани, любові, ввічливості до людей. Як каже народна мудрість: «Що в людей ведеться, то і в нас не минеться».

Всі ви добре знаєте, що будь-яка справа розпочинається з привітання. Як кажуть в народі: «Як ми до людей, так і люди до нас». На ярмарку теж люди один до одного повинні звертаються чемно, з повагою, щоб бодай когось не образити.

### **Дидактична гра «Ти – мені, я – тобі»**

*(учні ставлять один одному запитання за темою «Звертання»):*

- Що таке звертання та які є види звертань?
- А як відокремлюється звертання в усному мовленні та на письмі?
- Де можуть стояти звертання в реченні?
- Форму якого відмінка має звертання?

### **Хвилинка ерудита**

**Завд:** доповнити речення звертаннями та відгадати, з яких казок ці персонажі.

1. Питає дід: - ..., чи ти пила, чи ти їла? - Ні, ..., я не пила і не їла: бігла через місточок та ухопила кленовий листочок, бігла через гребельку та ухопила водиці крапельку. 2. Змія прийшла до берега і гукає: « ..., приплинь, приплинь до бережка, дам я тобі їсти й пити». 3. Каже Лисичка Вовкові: - Піди до ополонки та примовляй: «Ловися, ..., велика та маленька». Побіг Вовк мерщій до ополонки, опустил хвіст та й чекає. А Лисичка бігає по берегу й примовляє: «Мерзни, мерзни, ...».

### III. Систематизація вивченого з різних розділів мовознавства

#### Творча лабораторія

*Група акторів читає уривок з гуморески Остапа Вишні «Ярмарок».*

Благословилося на світ. Виткнуло заспаний писок сонце, стьобнуло промінням по луках, по степах, по садках, по левадах...

Тож *гайда* на ярмарок!!!

***Спостереження над мовним матеріалом.***

*Завдання:* поміркуйте, що означає слово «гайда» та підберіть до нього синоніми.

*Група акторів.* І видно: ажажаж ген до того ліска, куди око дістає, дорогою вози потяглися... І кіньми, і волами, і коровами... І гарби, і вози, і возенята... З кучами, з сіном, з соломою... А на возах і кури, і вівця скручена, і теля мекає, підвестись намагаючись... А за возами і стригунці, і бузівки, і корівки з прив'язаними до хвоста телятками.

І їдуть, і їдуть, і їдуть, і їдуть...

#### ***Дидактична гра «Ми – мудреці»***

*Завдання:*

- Поміркуйте, як можна замінити слово «ажажаж». Чому, на вашу думку автор вжив саме його?

- Поясніть таку велику кількість ком у цих реченнях.

*Група акторів.*

— Здорові були, Петровичу! І ви на ярмарок?

— Атож! Здрастуйте!

— Галанську свою ведете?

— Атож!

— Заливає молоком?

— Заливає!

— Не продешевте ж!

— Та то вже як буде...

Десь розливається тягуча, як степ, пісня...

— Галю! Веселішої!

Захряс майдан...

*Захряс возами, кіньми, коровами, вівцями, волами, телятами, горшками, мисками, курми, вовною, хмелем, пряниками, квасом, пивом, косами, вилами, граблями, прядивом, хустками, дьогтем, штанами, сорочками, спідницями, килимами, вершками, діжками, воском, медом, оселедцями, дріжджями, колесами, склом, яйцями, плахтами, пирогами, салом, м'ясом, ковбасою, скринями, цвяхами, молотками, свиньми, крамарями, дітьми і сліпцями...*

### **Гра «Лінгвістичний кошик»**

*Завд.:* виписати слова, які вживаються лише в однині або лише у множині та розділити їх у різні «кошики».

*Проблемне запитання:* діти, у чому виявляється парадоксальність іменників, які вживаються лише в однині або лише в множині?

*Слово вчителя української мови.*

А кругом на ярмарку всі купують – продають, продають – купують...  
Міняють...

Ти ходиш по ярмарку та чуєш: «*Купуйте капусту!!! У мене сама краща капуста*», «*Продаю килими!!! Найгарніші килими!!!*», «*Вибачаюся, а пироги з якою начинкою?*»... Одним словом, інколи люди говорять так, що неприємно слухати. Тож виправте помилки у висловленнях.

### **Лінгвістична гра «Я- коректор»**

*Завдання:* відредагувати словосполучення:

*Самий сильний – (найсильніший)*

*Найгарніша в світі – (найкраща в світі)*

*На українській мові – (українською мовою)*

*Вибачаюся за поведінку – (вибачте за поведінку)*

*Учбовий заклад – (навчальний заклад)*

*Слово вчителя української мови.* У сучасному житті дізнатись про товари, які пропонуються на ярмарці, можна з реклами. Давайте прочитаємо деякі з них. Чи правильно вони написані.

### **«Рекламний марафон»**

Відповідь. Із цього оголошення очевидно, що наявна лексична помилка, адже навряд чи роботодавець шукає людину, яка працюватиме два дні на місяць. «Неділя» — це сьомий день тижня, а поняття «тиждень» охоплює всі сім днів — із понеділка по неділю. Як бачимо, лексична помилка може дати людині хибне уявлення про умови роботи.

*Слово вчителя математики.* Чи все зрозуміло буде людям щодо оплати праці?


Відповідь. Відомо, що в місяці 4 тижні, тому, працюючи через тиждень, продавець отримає 12 тис. грн. за 168 год. роботи, а працюючи 8 год, кожного дня за 160 год роботи.

*Слово вчителя математики.* Будьте уважними і ретельно перевіряйте інформацію, яку отримуєте.

### **«Упіймай помилку»**

**Запрошуємо на роботу продавців =**

- вчасну виплату заробітної плати
- можливість працювати у Ващому районі
- графік роботи 8-20 неділя через неділю



- За роботу в такому режимі заробітна плата 12 тис. грн. в місяць.
- За домовленістю є можливість працювати 8 год **КОЖНОГО ДНЯ** (субота, неділя вихідні).

*Завдання:* переконайтесь, що на ціннику все написано правильно.

*Відповідь.* На ціннику - орфографічна помилка. Слово «ситро» пишеться з літерою «и».

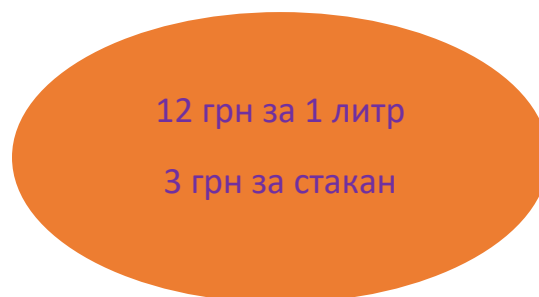
*Слово вчителя математики.* Діти, давайте перевіримо, чи виправданою є ціна за 1 літр та за стакан квасу.

*Відповідь.* Повний стакан має об'єм 250мл, але наливають в нього 200 мл. Отже, це 1/5 частина літра.  $12:5=2,4$ (грн) має коштувати стакан квасу.

*Слово вчителя математики.* На скільки відсотків більше заплатить покупець, якщо вип'є 5 стаканів квасу замість того, щоб купити відразу 1 л?

*Відповідь.* 1)  $3*5 = 15$ (грн) – коштують 5 стаканів квасу

2)



$15:12*100=125$ (%) – становлять 5 стаканів квасу

3)  $125 - 100 = 25$ (%)

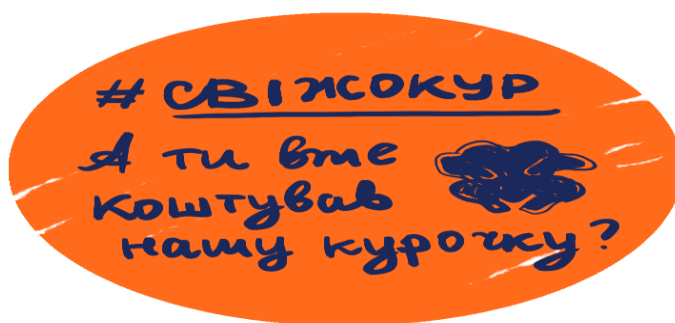
Отже, доведеться більше заплатити на 25%.

*Група мовознавців.* Якось я побачила таку рекламу сосисок і мені здалось, що щось у ній написано неправильно. А що саме?



*Відповідь.* Рекламний слоган написано складним реченням, між частинами якого треба ставити кому.

*Група мовознавців.* Ох ці реклами! Я теж бачив таку ж «смачненьку» рекламу і вона мені здалась лінгвістично «неякісною». А чи зможете ви знайти помилку?



*Відповідь.* «Коштувати» — значить мати певну ціну, вартість у грошовому еквіваленті. Але за контекстом ми розуміємо, що автори реклами мали на увазі зовсім інше слово — «куштувати», тобто з'їдати або випивати трохи чого-небудь для проби; пробувати. Проте помилка лише в одній літері абсолютно змінила лексичне значення слова.

### ***Лінгвістичне конструювання***

*Завдання:* створіть власний рекламний слоган та проведіть лінгвістичне спостереження, які частини мови ви при цьому найчастіше вживаєте і чому?

*Слово вчителя української мови.* На ярмарку можна почути мовлення дуже колоритне й багате не лише лексично й граматично, а й фразеологічно.

### ***«Фразеологічна хвилинка»***

*Передавати куті меду – (перебільшувати).*

*Аж волосся встає дибки – (страшно).*

*Вивести на чисту воду – (викрити когось).*

*Де Макар телят не пас – (далеко).*

*За милу душу – (охоче зробити).*

*Мати мухи в носі – (бути неврівноваженим).*

### **«Математичний калейдоскоп»**

1. Чоловік і жінка вирішили зробити ремонт в квартирі. На ярмарку купують фарбу. Кімната має форму прямокутника, ширина якого 5м, довжина – 4м. 1банка фарби вагою 1,2 кг розрахована на 15 м<sup>2</sup>. Скільки банок фарби треба придбати?

*Відповідь:*

$$1) 4 \cdot 5 = 20(\text{м}^2) \text{ – площа кімнати}$$

Отже, потрібно 2 банки фарби

*Група математиків.*

2. *На ярмарку ми побачили таке попередження: мийте руки, дотримуйтесь особистої гігієни. Бактерії розмножуються дуже швидко. Через кожну хвилину кількість бактерій збільшується вдвічі.*

*Слово вчителя математики.*

Діти, уявіть, що на поверхню тарілки потрапила 1 бактерія. А через 1 год вся тарілка була вкрита бактеріями. Поміркуйте, через скільки хвилин поверхня тарілки була на половину вкрита бактеріями?

*Відповідь: через 59 хв.*

### **«Математичні головоломки»**

1) Оголошення на ярмарку:



Але минулого року ціну на взуття підвищили на 20%. Чи відновлюється справедливість?

*Відповідь.*

Нехай початкова ціна  $x$  грн

$x \cdot 1,2 \cdot 0,9 = 1,08x$ (грн) – нова ціна

Цього року ціну на взуття знизили на 10 %.

Ми відновлюємо справедливість.

Отже, взуття подорожчало на 8%

2) Який ярмарок без знавців зірок і астрологів? Вони поставили цікаве запитання:

що більше 384400км чи 54030000см?

54030000см=540,3км – відстань від Києва до Львова

384400 км – відстань від Землі до Місяця

3) Продавець зважив яблука. Ваги показали 2кг 745г. Продавець питає покупця: «Добавити до 3кг?». Покупець не бачить вагів і цікавиться скільки треба додати.

*Відповідь:* 3 кг – 2 кг 745 г = 255г

4) На ярмарку продавцям доводиться розв'язувати логічні задачі, щоб не отримати фальшиві гроші. Наприклад, серед трьох монет одна фальшива (легша від двох інших, однакових за масою). За допомогою одного зважування на терезах без гир виділити фальшиву монету.

*Відповідь:*

Одну монету покладемо на одну шальку терезів, а другу – на іншу шальку. Якщо вони зрівноважаться, то третя монета – фальшива. Якщо не

зрівноважаться, то фальшива монета лежить на тій шальці, яка піднялася догори.

+

*Передавати кулі меду –  
перебільшувати.*

Цього року ціну на взуття  
знизили  
на 10 %.  
Ми відновлюємо  
справедливість.

Взуття подорожчало на 8%

#### **IV. Підсумок уроку. Рефлексія**

##### *Анкета інтелектуала*

Я знаю, що звертання...

Я можу визначати у реченні...

Я умію виправляти помилки...

Я готовий...

Знання, отримані на уроці, мені потрібні для...

**Домашнє завдання:** *українська мова:* складіть діалог, використовуючи фразеологізми, опрацьовані на уроці; *математика:* складіть задачу, в якій присутні іменовані величини і необхідно знаходити дріб від числа та число за його дробом.

#### *Список використаних джерел*

1. Олійник А. М. Інтерактивні методи навчання морфології української мови як засіб підвищення комунікативної компетентності старшокласників профільної школи. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. 2015 р. №14. Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди.
2. Олійник А. Перспективи вивчення уроку української мови на профільному рівні в компетентнісній парадигмі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. (DOI) *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Вип. 2. Бердянськ : БДПУ, 2018. 306с.